

КРИМСЬКІ ВКЛАДНИКИ ПРОТИ ПРИВАТБАНКУ

**ДОСЛІДЖЕННЯ ЩОДО
ЗАКОННОСТІ ДІЙ БАНКУ**

ЗМІСТ

Перелік скорочень	2
Вступ	3
Методологія дослідження	4
Припинення роботи українських банків в Криму у зв'язку з окупацією Автономної Республіки Крим	5
Створення Фонду захисту вкладників в Криму. Компенсація Російською Федерацією депозитних вкладів мешканцям Криму	7
Дії Приватбанку після окупації Криму	9
Особливості надання банківських послуг Приватбанком	11
Судові процеси щодо повернення суми депозитів	12
Правове регулювання депозитних договорів в законодавстві України	17
Практика Верховного Суду України щодо стягнення з Приватбанку депозитів кримських вкладників	19
Примусове виконання рішень про стягнення депозитних коштів з Приватбанку	20
Позиція банку після націоналізації	21
Протиріччя та суперечності в позиції Приватбанку	24
Висновки	26
Рекомендації	27
Додатки	28

Перелік скорочень

ВСУ – Верховний Суд України

РФ – Російська Федерація

ПБ – ПАТ КБ «Приватбанк»

ФЗВ – Автономна некомерційна організація «Фонд захисту вкладників»

АРК – Автономна Республіка Крим

УГСПЛ – Українська Гельсінська спілка з прав людини

ЦКУ – Цивільний кодекс України

ЦПКУ – Цивільний процесуальний кодекс України

ППТС - постійна палата третейського суду в Гаазі

ВПО – внутрішньо переміщені особи

АСВП – Автоматизована система виконавчих проваджень

ВСТУП

В лютому 2014 року РФ здійснила збройне вторгнення в АРК та в подальшому окупувала півострів. Вже в березні 2014 року там очікувано припинили роботу всі українські комерційні банки та інші фінансові установи. Через це для кримських вкладників – фізичних та юридичних осіб – постало питання повернення своїх депозитів. Українські банки по-різному вирішували це питання, проте більшість з них повертали депозити в повному обсязі за умови звернення вкладників до відділень банків на підконтрольній території.

ПБ, який мав найбільшу в Криму мережу банківського обслуговування та найбільшу кількість клієнтів, також запровадив власний шлях розв'язання цієї проблеми, вирішивши не повертати кошти з банківських рахунків, відкритих в АРК до лютого 2014 року. Зазначимо, що ПБ, заснований у 1992 році як приватний комерційний банк, наразі є лідером банківського ринку країни: займає перше місце за долею ринку та є системоутворюючим¹. З грудня 2016 року ПБ перебуває у власності держави Україна². Отже, всі його дії є фактично діями держави, а невиконання зобов'язань банку перед вкладниками – невиконанням зобов'язань держави.

Метою даного звіту є аналіз та всебічне висвітлення системних дій ПБ щодо окремої категорії його клієнтів, а саме вкладників, які відкривали депозитні рахунки в АРК до їх окупації РФ.

Звіт підготований юристами УГСПЛ. За результатами роботи в 2014-2019 роках УГСПЛ накопичила значний обсяг інформації з дослідженого питання. Упорядкування, аналіз цієї інформації та розробка відповідних рекомендації сприятимуть розв'язанню системної проблеми неповернення кримських депозитів ПБ.

¹ За даними дослідження GFK Ukraine у III кварталі 2019 року з ним співпрацюють 56,2% користувачів банківських послуг з числа фізичних осіб, вважають основним банком 46,6% – що більше, ніж у наступних за нами двадцяти банках разом взятих. Статистика щодо корпоративних клієнтів у 2018 році: юридичні особи – 57,4% співпрацюють, 37,8% вважають своїм основним банком; суб'єкти підприємницької діяльності – фізичні особи (СПД ФО): 72,9% співпрацюють, 66,1% вважають основним банком.

За підсумками 2018 року чистий прибуток ПБ склав 11,67 мільярдів гривень, <https://privatbank.ua/news/2019/1/23/825>.

² З грудня 2016 року повноваження власника здійснювались Міністерством фінансів України, а, починаючи з вересня 2019 року – Кабінетом Міністрів України.

МЕТОДОЛОГІЯ ДОСЛІДЖЕННЯ

Під час підготовки дослідження використовувались наступні джерела інформації:

- Інформація, отримана від осіб – мешканців АРК, а також внутрішньо переміщених осіб, які звертались до громадських приймалень УГСПЛ через неможливість одержання своїх депозитів в ПБ та отримали необхідну правову допомогу¹.
- Відкриті джерела, в першу чергу державні реєстри судових рішень України та РФ, інформація, розміщена на сайтах ПБ та ФЗВ, фінансова звітність цих установ, публікації в ЗМІ, що стосуються предмету дослідження².
- Вивчення та узагальнення досвіду інших правозахисних організацій та адвокатів, які також займаються захистом інтересів кримських вкладників ПБ.

¹ Юристами УГСПЛ надано численні консультації та іншу правової допомогу таким особам, зокрема: особисте та шляхом листування спілкування зі співробітниками ПБ, досудове врегулювання спорів, а також супровід справ про стягнення депозитних коштів в судах. Всього, починаючи з 2014 року, кримським вкладникам ПБ було надано понад 200 первинних консультацій, понад 50 особам надано вторинну правову допомогу, та понад 20 судових справ супроводжено в судах всіх інстанцій.

² Через високу суспільну значимість проблеми відшкодування кримських депозитів в українських банках ця тема докладно висвітлювалась в українських, російських та кримських ЗМІ.

ПРИПИНЕННЯ РОБОТИ УКРАЇНСЬКИХ БАНКІВ В КРИМУ У ЗВ'ЯЗКУ З ПОЧАТКОМ ОКУПАЦІЇ АР КРИМ

На початку окупації АРК ПБ мав найбільшу в Криму мережу банківського обслуговування¹ та найбільшу кількість клієнтів, з 19 березня 2014 року ПБ припинив роботу своїх відділень та банкоматів на півострові.² Всі мешканці Криму, а також мешканці інших областей України, чії рахунки були відкриті у відділеннях ПБ в АРК, втратили до них доступ. Також було заблоковано доступ таких осіб до своїх рахунків в системі електронного банкінгу Приват24. Це відбулось без офіційних повідомлень та попереджень з боку ПБ.

24 квітня 2014 року на сайті ПБ було оприлюднено заклик до вкладників банку – мешканців АРК про підпис петиції до Володимира Путіна про дозвіл будь-якому російському банку стати правонаступником ПБ в Криму для виконання зобов'язань перед кримськими клієнтами.³

6 травня 2014 року діяльність ПБ в окупованому Криму, як і інших комерційних банків, було заборонено постановою Національного банку України⁴.

2 червня 2014 року на сайті ПБ з'явилось повідомлення про шляхи комунікації з кримськими клієнтами. В ньому, зокрема, було повідомлено: *«Зважаючи на обставини (відсутність поштового зв'язку з Кримом та припинення роботи ПБ в Криму – прим. авт), в якості альтернативи отримання письмових відповідей від банку, до моменту відновлення функціонування поштового зв'язку, ПАТ КБ «ПБ» пропонує своїм кримським клієнтам скористатися іншими засобами комунікації, а саме - одержувати довідки про стан рахунків за допомогою дзвінка на номер 3700, шляхом sms- інформування та email-повідомлень».*⁵

05 серпня 2014 року на сайті було оприлюднено інформацію про порядок погашення заборгованості за кредитами в ПБ для мешканців Криму.⁶

Того ж дня на сайті з'явилось повідомлення про те, що мешканці Криму можуть погашати заборгованість за кредитами, отриманими в ПБ не виїжджаючи за межі АРК.⁷

Ніякої інформації для бажаючих отримати свої депозитні гроші мешканців Криму на офіційному сайті ПБ не було оприлюднено до сьогодні.

03 вересня 2014 року нелегітимним парламентом Криму було прийняте рішення про націоналізацію всього рухомого та нерухомого майна, належного ПБ.⁸

В квітні 2015 року ПБ звернувся до ППТС із позовом до РФ про відшкодування шкоди, спричиненої порушенням умов Угоди між Кабінетом Міністрів України і Урядом Російської Федерації про заохочення та взаємний захист інвестиції⁹. 04 лютого 2019 року ППТС своїм Частковим Рішенням встановила, що РФ порушила свої зобов'язання за двосторонньою угодою про заохочення та взаємний захист інвестицій, незаконно експропріювавши активи ПБ в Криму, і що ПБ має право на відшкодування понесених від

¹ Згідно повідомлення на сайті ПБ <http://bit.do/e77dc>

² Згідно повідомлення на сайті ПБ <http://bit.do/e785h>

³ Згідно повідомлення на сайті ПБ <http://bit.do/e785D>

⁴ Постанова Правління Національного банку України №260 від 06.05.2014 <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0260500-14>

⁵ Згідно повідомлення на сайті ПБ <http://bit.do/e785T>

⁶ Згідно повідомлення на сайті ПБ <http://bit.do/e785Z>

⁷ Згідно повідомлення на сайті ПБ <http://bit.do/e7858>

⁸ За повідомленням в ЗМІ <https://ria.ru/20150227/1049985941.html>

⁹ Дивиться текст Угоди https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/643_101#Text

цього порушення збитків в повному обсязі. Слухання щодо визначення розміру збитків призначені на травень 2021 року.¹

Одночасно з припиненням роботи відділень ПБ в АРК з'явилися численні свідчення кримських клієнтів банку про те, що вони не можуть отримати доступ до банківських послуг навіть у відділеннях на підконтрольній території України. Таким клієнтам в приватних розмовах співробітники банку повідомляли про те, що вони можуть отримати доступ до своїх рахунків, лише змінивши реєстрацію місця проживання в Криму на адресу за межами окупованої території України.² Наприкінці квітня 2014 року на сайті ПБ з'явилось повідомлення про те, що мешканці окупованого Криму зможуть отримати доступ до банківських послуг лише після пред'явлення довідки ВПО.³

¹ Посилання на прес - реліз на сайті ППТС: <https://pcacases.com/web/sendAttach/5599>

² Про це повідомляли ЗМІ посилаючись на розповіді клієнтів, зокрема: <https://korrespondent.net/business/financial/3340862-zhyteliam-kryma-zakryly-dostup-k-schetam-pryvatbanka-na-vsei-terrytoryy-ukrayny>

³ Згідно повідомлення на сайті ПБ <https://privatbank.ua/ru/karty-kryma>

СТВОРЕННЯ ФОНДУ ЗАХИСТУ ВКЛАДНИКІВ В КРИМУ. КОМПЕНСАЦІЯ РОСІЙСЬКОЮ ФЕДЕРАЦІЄЮ ДЕПОЗИТНИХ ВКЛАДІВ МЕШКАНЦЯМ КРИМУ

31 квітня 2014 року Державною Думою Російської Федерації було прийнято Федеральний Закон «Про захист інтересів фізичних осіб, що мають вклади в банках та відокремлених структурних підрозділах банків зареєстрованих та/або діючих на території Республіки Крим та міста федерального значення Севастополя»¹.

Вказаним законом засновувалась Автономна некомерційна організація «Фонд захисту вкладників» (далі за текстом - ФЗВ). Метою організації була виплата вкладів мешканців АРК в українських банках за рахунок коштів російського ФЗВ. За умовами згаданого закону РФ, після виплати компенсацій вкладники відступали на користь ФЗВ право вимоги до українського банку.

Для виплати компенсації вкладники, які втратили свої кошти після окупації АРК, повинні були надати ФЗВ оригінали договорів та всіх інших документів, що підтверджують відкриття депозитного рахунку. Згідно статуту ФЗВ в подальшому він мав намір стягувати виплачені кошти з українських банків в судовому порядку.

Компенсація кримських вкладів, хоча й потребувала значних витрат, проте така політика мала сприяти підвищенню підтримки керівництва РФ серед мешканців окупованого півострова.

За даними фінансової звітності, оприлюдненої на сайті ФЗВ,² станом на кінець 2016 року Фондом всього було виплачено за зобов'язаннями ПБ 119 751 мешканцю АРК 15261,3 мільйони російських рублів. Дані за 2017 та 2018 роки не оприлюднені на сайті, проте загальна кількість осіб, яким сплачено компенсацію в ці роки, є дуже незначною (менше двох тисяч осіб).

Також за даними фінансової звітності ФЗВ придбав зобов'язань ПБ перед вкладниками – фізичними особами на загальну суму 14 040 810 000 рублів. Враховуючи, що перерахунок зобов'язань ПБ перед мешканцями Криму в гривні здійснювався за курсом 3,78 рублів за гривню, сума депозитів ПБ, виплачена ФЗВ, склала (дуже приблизно) три мільярди сімсот тисяч гривень.

Важливо зазначити, що ФЗВ може сплачувати компенсацію особі та отримувати право вимоги за депозитнимикладами лише за умови, якщо така особа не отримала суму вкладу в українському банку, право вимоги до якого передається в ФЗВ. Отримання депозиту в банку та одночасно компенсації в ФЗВ з точки зору цієї організації є шахрайством та має тягнути кримінальну відповідальність.

Для цілей звіту слід вказати, що 08 вересня 2014 року нелегітимний Центральний районний суд м. Сімферополя прийняв рішення по цивільній справі за позовом так званого прокурора Республіки Крим Наталі Поклонської до Фонду захисту вкладників.³ Рішенням суду було зобов'язано ФЗВ приймати від вкладників ПБ довідки про стан рахунків на паперових носіях, сформовані з використанням дистанційних каналів обслуговування. Мова йде про електронні довідки, сформовані системою онлайн – банкінгу ПБ «Приват 24».

¹ <http://pravo.gov.ru/proxy/ips/?docbody=&nd=102348704&rdk=&backlink=1>

² <https://www.fzvklad.ru/fond/annual/>

³ Текст рішення суду <https://tinyurl.com/y3oqcb76>

Саме про такі документи йдеться в повідомленні на сайті ПБ від 2 червня 2014 року, наведеному вище.

Наведені факти в сукупності дозволяють зробити кілька висновків, а саме: електронні довідки ПБ були єдиним способом для мешканців Криму підтвердити розмір залишків на депозитних рахунках для подальшого отримання компенсації від ФЗВ. Ці довідки не містили відтисків печатки та підпису працівників банку, про що зазначено в наведеному рішенні окупаційного суду.

Після винесення зазначеного рішення суду ФЗВ почав приймати електронні довідки від вкладників ПБ на підтвердження розміру заборгованості перед особою за депозитними зобов'язаннями.¹ Більшість компенсацій за депозитами ПБ сплачено саме на підставі таких електронних довідок без печатки банку та підпису уповноваженого співробітника банку.

У подальшому ФЗВ звертався до окупаційних судів із позовами до ПБ про компенсацію виплачених коштів. Для цього отримувачі компенсації надають ФЗВ відповідну довіреність з правом подальшого отримання стягнутих коштів. Здебільшого такі позови задовольняються та в подальшому звертаються до виконання в органи примусового виконання судових рішень РФ.²

Також для цілей цього звіту важливо зазначити, що згідно даних реєстру судових рішень РФ, після окупації Криму ПБ звертався до окупаційних судів в АРК із численними позовами про стягнення коштів за кредитами, виданими громадянам України до окупації Криму. Проте всі такі позови були залишені без розгляду через неявку представників позивача.³

Для порівняння слід навести позиції інших великих українських банків щодо повернення кримських депозитів.

Так, АТ «Райффайзен Банк Аваль» в квітні 2014 року повідомив на своєму сайті, що всі кримські вкладники банку можуть отримати належні їм кошти в будь-якому відділенні банку за межами тимчасово окупованої території за попередньою заявкою.⁴

Порядок отримання депозитних коштів розміщено на сайті АТ «Ощадбанк»⁵, майно якого також було вилучено та націоналізовано окупаційною владою в Криму.

¹ Згідно повідомлення на сайті Фонду захисту вкладників https://www.fzvklad.ru/kak-poluchit-kompensatsionnuyu-vyplatu/do-700000/faq/index.php?sphrase_id=86170.

² Дивиться наприклад рішення окупаційного суду <https://bit.ly/2MY9BHQ>

³ Дивиться наприклад ухвалу суду <https://bit.ly/2OWkE70>

⁴ Згідно повідомлення на сайті АТ «Райффайзен банк Аваль»

https://web.archive.org/web/20180109175338/http://aval.ua/personal/all_services/info-for-crimea/inf/

⁵ Згідно повідомлення на сайті АТ «Ощадбанк» https://www.oschadbank.ua/ua/private/info_Crimea

ДІЇ ПБ ПІСЛЯ ОКУПАЦІЇ КРИМУ

Юристи УГСПЛ почали консультувати мешканців АРК та внутрішньо переміщених осіб одразу після початку окупації. Восени 2014 року в цій категорії звернень вже можна було відокремити окрему значну групу – звернення кримських вкладників ПБ, які намагались отримати свої кошти у відділеннях банку за межами окупованої території.

Ці звернення були дуже однотипними. В усіх них мова йшла про неможливість отримати у ПБ відповіді на звернення або актуальну інформацію по депозитних рахунках та взагалі про відмову обслуговувати осіб, що приїхали з окупованого Криму.

Крім того, юристи УГСПЛ неодноразово супроводжували заявників до відділень ПБ та особисто спостерігали дії співробітників банку.

Отримана юристами УГСПЛ інформація дозволяє впевнено стверджувати, що після окупації АРК ПБ заблокував доступ до всіх депозитних та поточних рахунків фізичних та юридичних осіб, які були відкриті та обслуговувались на території АРК. Доступ до рахунків втратили також особи, які не мешкали в Криму, а лише відкривали там рахунки, отримували або поновлювали пластикові платіжні картки. Доступ було закрито через припинення роботи відділень в Криму, і найголовніше – його було закрито в системі інтернет – банкінгу Приват 24. При цьому клієнти могли отримувати електронні довідки про стан рахунків, але не могли здійснювати рух коштів по рахунках.

При особистому зверненні за отриманням своїх коштів у відділення ПБ всім клієнтам відмовляли у видачі коштів, оскільки рахунки були заблоковані. На всі звернення - усні, письмові та в електронному вигляді щодо причини неповернення грошей всі клієнти отримували однаково за містом відповідь в електронному вигляді (*Додаток 1*). Сутність цієї відповіді полягала в тому, що відповідальність за порушення прав мешканців Криму несе держава - окупант, тобто РФ. При цьому, отримати відповідь на заяву у паперовому вигляді з печаткою та підписом працівника банку у всіх відомих випадках було неможливо, так як за словами співробітників ПБ, вони не надають письмові відповіді, лише електронні листи з електронною печаткою та підписані електронно – цифровим підписом.

Така позиція ПБ вочевидь порушує чинне законодавство. Крім того, в електронних листах ПБ, які отримували всі кримські клієнти у відповідь на вимогу повернути депозитні кошти, відсутні вказівки на номери депозитних рахунків та розміри залишку на них. Всі без виключення листи – відповіді ПБ, направлені кримським клієнтам, таким чином, є формальною відмовою у видачі депозитних коштів.

Письмове повідомлення про відмову у видачі депозитних коштів із вказанням банківських реквізитів рахунків містить банківську таємницю. Розкриття банківської таємниці відбувається в порядку, встановленому законодавством.

Під час представництва інтересів заявників в ПБ юристи УГСПЛ письмово звертались до банку із дотриманням Правил зберігання, захисту, використання та розкриття банківської таємниці.¹ Це робилось в рамках досудового врегулювання спорів з банком та мало на меті отримати письмову відповідь у поверненні грошей з конкретного депозитного рахунку.

Пункт 3.1 Правил передбачає, що письмовий запит та/або дозвіл клієнта про розкриття інформації, що містить банківську таємницю і власником якої є такий клієнт, складається за довільною формою. Письмовий запит (дозвіл) фізичної особи - клієнта банку

¹ Дивитись текст Правил <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0935-06>

підписується цією особою. Її підпис засвідчується підписом керівника банку чи уповноваженою ним особою або нотаріально.

На виконання цих вимог клієнти ПБ засвідчували свій підпис на письмовій заяві про повернення депозитних коштів нотаріально (*приклад заяви наведено у Додатку 2*) Надалі така заява надсилалась на юридичну адресу ПБ рекомендованим поштовим відправленням із описом вкладення. Тобто, юристами УГСПЛ були дотримані всі вимоги для розкриття клієнту повної інформації про його депозитні рахунки та умови повернення депозитних коштів. Також клієнти мали підтвердження отримання банком заяви з нотаріально засвідченим підписом.

Незважаючи на вказані міри, ПБ жодного разу не надав письмової відповіді по суті направленої заяви. Всі відповіді на такі заяви направлялись клієнтам засобами електронного зв'язку та за своїм змістом повторювали відповідь, наведену в Додатку 1.

В подальшому копія нотаріально засвідченої заяви про повернення депозитних коштів разом із підтвердженням отримання її банком були доказами ухилення банку від виконання своїх зобов'язань за депозитними договорами кримських вкладників при подачі позовів до ПБ.

Описана ситуація існує без змін до сьогодні. Клієнти ПБ, які мешкають або мешкали в Криму та які відкривали депозитні рахунки у відділеннях АРК, не мають доступу до своїх коштів. В електронному онлайн – банкінгу Приват24 вони не можуть керувати своїми рахунками. У відділеннях банку співробітники також не мають доступу до інформації про кримські рахунки та не можуть повідомити про можливість отримання цих коштів. Банк не надає ніякої інформації про рахунки кримських клієнтів та порядок їх повернення, натомість надсилає всім заявникам однакові відповіді. В цих відповідях для повернення своїх вкладів пропонується звертатись до компетентних органів РФ, оскільки компенсація вкладів в окупованому Криму, на думку банку, є обов'язком країни-окупанта. У цій ситуації єдиним шляхом, який дає можливість клієнтам банку повернути свої вклади, залишається звернення до суду із позовом про стягнення з ПБ депозитних коштів.

ОСОБЛИВОСТІ НАДАННЯ БАНКІВСЬКИХ ПОСЛУГ ПРИВАТБАНКОМ

Порядок надання банківських послуг в Україні регулюється нормативними актами, зокрема Інструкцією про порядок відкриття, використання і закриття рахунків у національній та іноземних валютах,¹ та Інструкцією про ведення касових операцій банками в Україні.²

Окрім чинного законодавства, ПБ керується в своїй роботі Умовами та Правилами (надалі – *Правила*) надання банківських послуг, що розроблені банком та оприлюднені на його офіційному сайті.³ Як вказано на сайті, ці Правила за своєю суттю є публічною офертою, що містить умови і правила надання послуг банком і його партнерами, до якої приєднується клієнт, підписуючи заяву у відділенні банку. Правила оновлюються щомісячно. Такі Правила існують в усіх комерційних банках України. Важливо вказати, що Правила не можуть суперечити нормам чинного законодавства.

Умови та правила надання банківських послуг ПБ важливі в контексті цього звіту, так як саме на підставі цих правил ПБ відкриває депозитні рахунки, приймає депозитні кошти та здійснює інші банківські операції.

Зокрема, редакція Правил, чинна на момент окупації Криму⁴ дозволяє оформлювати депозит через веб-версію Приват24 та мобільні додатки "Privat24" або "Мої вклади". Також згідно Правил квитанція про внесення в касу банку готівкових коштів містить електронний цифровий підпис співробітника, який прийняв готівку. За бажанням клієнта (і тільки за його бажанням) квитанцію може бути завірено фізичною («живою») печаткою керівника відділення (пункт 2.5.1.3. Правил).

В цілому Правила встановлюють можливість дистанційного доступу майже до всіх видів банківських послуг. Також є загальновідомим, що ПБ вже багато років позиціонує себе як найбільш сучасний український банк, що найбільше за всіх інших банків використовує цифрові технології.

¹ <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1172-03>

² <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0103500-18>

³ <https://privatbank.ua/terms>

⁴ Тут та далі – редакція Правил, чинна станом на березень 2014 року. Проте в усіх наступних редакціях наведені правила в цілому залишаються незмінними.

СУДОВІ ПРОЦЕСИ ЩОДО ПОВЕРНЕННЯ СУМИ ДЕПОЗИТІВ

Дії ПБ з неповернення кримських депозитів змушують вкладників звертатись до українських судів із позовами про повернення депозитних коштів. Всі судові справи, що розглядаються українськими судами, відображаються в Єдиному державному реєстрі судових рішень України (*далі – Реєстр*).

Значну частину судових рішень по справах зі стягнення кримських депозитів з ПБ проаналізовано авторами цього дослідження, і висновки цього розділу є достатньо інформативними та достовірними. Разом із тим слід вказати, що алгоритми пошуку в Реєстрі не дають можливості встановити точну кількість судових справ зі стягнення кримських вкладів ПБ станом на певну дату, тому цифри, наведені в цьому розділі, не є остаточними, проте приближеними до дійсних.

З моменту окупації Криму більшість позовів до ПБ про повернення депозитних коштів були подані вкладниками з Криму.

Всього з моменту анексії АРК українськими судами розглянуто понад чотири тисячі позовів кримських клієнтів ПБ. Справи розглядалися судами усіх областей України. Частина позовів вимагає стягнення суми банківських вкладів, суми відсотків та штрафних санкцій, інша частина позовів містить нематеріальні вимоги про зобов'язання банку повернути суми вкладів.

Переважна більшість позовів подана фізичними особами. Справ за позовами юридичних осіб за даними Реєстру всього біля ста двадцяти.

Понад три тисячі позовів задоволено повністю або частково. Біля тисячі позовів за результатами судового розгляду відхилені, у їх задоволенні відмовлено.

В усіх без виключень досліджених судових справах представники ПБ не визнавали позов у повному обсязі.

В більшості досліджених судових справ представники ПБ наполягали на тому, що позивачами не надано документів встановленого законодавством зразку на підтвердження позовних вимог. Документи, надані позивачами на підтвердження укладення депозитних договорів з банком, оголошуються банком недійсними¹. Починаючи із 2019 року в деяких справах представники не заперечують сам факт укладення договорів банківського вкладу, проте наполягають на тому, що позивачами не доведено факт неповернення депозитних коштів.

Ця правова позиція ПБ є незмінною в усіх досліджених справах. У стислому вигляді вона полягає в тому, що, на думку представників банку, документи, які надані позивачами на підтвердження обставин справи (депозитні договори, квитанції про внесення готівкових коштів в касу банку, довідки про розмір залишків на депозитних рахунках) не відповідають вимогам чинного законодавства і отже, не можуть братись судом до уваги. Крім того, позивачами не доведено, що банк не виплатив їм депозитні кошти та відсотки по депозитах до припинення роботи ПБ в АРК в березні 2014 року.

Недоліки документів, наданих позивачами, на думку ПБ, полягають у відсутності на депозитних договорах та квитанціях про внесення коштів відтиску печатки банку та зазначення повного імені і посади співробітника банку, який підписав договір або квитанцію. На деяких квитанціях відсутній підпис співробітника банку.

¹ Дивиться, наприклад, рішення суду <http://reyestr.court.gov.ua/Review/75783191>, в якому викладено цю правову позицію банку.

При цьому в усіх депозитних договорах, доступних для вивчення авторам звіту, містились пункти про те, що за погодженням сторін договір посвідчується друкованим зображенням печатки ПБ. Проте в жодній з досліджених судових справ ПБ не згадує про цю обставину та не наводить текст депозитного договору, розробленого та затвердженого банком.

Також важливо зазначити, що на усіх без виключення депозитних договорах, які надавались клієнтами УГСПЛ під час отримання правової допомоги, підписи сторін зроблено чорним кольором. Посилаючись на цей факт, представники ПБ багаторазово заявляли під час розгляду різних справ кримських вкладників, що позивачем надано лише ксерокопію договору, а не його оригінал.

В багатьох, хоча не в усіх досліджених судових справах, ПБ також наголошує на тому, що обов'язок з повернення депозитних коштів кримським вкладникам належить ФЗВ, який є незаконним в силу прямої вказівки Закону України «Про забезпечення прав та свобод громадян та правовий режим на тимчасово окупованій території України».¹

Інших доводів на спростування позовних вимог, окрім наведених вище, ПБ не надає в жодній з досліджених справ.

Деякі національні суди в різні роки фактично визнавали юрисдикцію судів Російської Федерації щодо вимог зі стягнення депозитів, відкритих в кримських відділеннях ПБ до окупації АРК².

Судова практика підтверджує факти, які повідомлялись юристам УГСПЛ заявниками, хоча офіційно не підтверджувались ПБ, а саме те, що доступ до депозитів ПБ було заблоковано не лише для мешканців Криму, а також для осіб, які мешкали в інших областях України, і лише продовжували дію депозитного договору в кримських відділеннях, перебуваючи, наприклад, у відпустці в Криму.³ При цьому важливо зазначити, що такі особи не мають право на отримання відшкодування від ФЗВ, адже його мають лише особи, що мешкають в Криму та отримали громадянство РФ, яке не визнається Україною, внаслідок чого не може створювати правових наслідків.

Той факт, що в усіх без виключення досліджених судових справах ПБ стверджує, що надані позивачами депозитні договори та квитанції про внесення депозитних коштів в касу банку не відповідають законодавству та є недійсними, свідчить про свідоме повідомлення неправдивих відомостей суду представниками ПБ. Адже в протилежному випадку потрібно припустити, що всі позивачі по справах так званих кримських депозитів подавали до суду підроблені документи. Таке припущення вочевидь є абсурдним.

Натомість свідоме повідомлення представниками ПБ неправдивих відомостей в справах про стягнення кримських депозитів, якщо проаналізувати ці дії в сукупності з діями банку з початку окупації Криму, виглядає цілком логічним.

Як було висвітлено вище, в роботі своїх відділень ПБ керується власними правилами надання банківських послуг, які є публічною офертою та оприлюднені на сайті банку. Проте

¹ Наприклад, рішення суду <http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/42635568>.

² Наприклад, рішення суду <http://reyestr.court.gov.ua/Review/42714294>, яке містить наступне обґрунтування відмови у позові до ПБ: «з офіційних повідомлень в мережі Інтернет вбачається, що заснована Російською федерацією Автономна некомерційна організація "Фонд захисту вкладників" в АР Крим перебрала на себе всі права та зобов'язання ПАТ КБ "ПБ", в тому числі і ті, які виникли на підставі договорів банківського вкладу (депозиту).

³ Наприклад, судові рішення <http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/42938745>. Позивачка в цій справі мешкала в м. Запоріжжя, там же відкривала депозитний рахунок. В жовтні 2013 року, перебуваючи на лікуванні в Криму, позивачка переформувала договір депозитного вкладу у відділенні ПБ. Після початку окупації Криму їй було відмовлено ПБ у поверненні строкового депозиту, тому жінка була змушена звернутись до суду.

в жодній з досліджених судових справ представники банку не посилаються на Правила надання банківських послуг ПБ при оцінці документів, наданих позивачами.

Посилання представників банку в судах на нормативні акти, які нібито підтверджують недійсність наданих позивачами документів, є свідомою маніпуляцією¹. ПБ спростовує доводи позивачів, посилаючись на правила надання банківських послуг, встановлені законодавством. В той же час банк керується в своїй діяльності іншими правилами, що є загальновідомими фактом.

В усіх судових справах, які супроводжувались юристами УГСПЛ, ПБ не виконав вимоги суду щодо надання інформації про рахунки, відкриті в банку позивачем. Також в жодній зі справ не було надано відповіді на питання суду, яке ставилось на вимогу позивача та його представників, а саме: чи існує в ПБ єдина електронна база даних клієнтів².

Всі рішення суду, якими повністю або частково задоволено позовні вимоги кримських вкладників, оскаржувались ПБ до судів апеляційної інстанції. Значна частина рішень також оскаржувалась в касаційну інстанцію. Доводи апеляційних та касаційних скарг в усіх справах повторювали доводи, якими представники банку спростовували позовні вимоги в першій інстанції.

При поданні переважної більшості апеляційних скарг представники ПБ не сплачують судовий збір. Такі апеляційні скарги залишаються без руху згідно вимог чинного законодавства. В подальшому банк сплачує судовий збір, і за скаргою відкривається провадження. Проте ці дії банку затягують розгляд скарги щонайменше на місяць. Засідання в судах першої та апеляційної інстанцій багаторазово переносяться за клопотанням сторони ПБ. Ця обставина підтверджується як даними клієнтів УГСПЛ, так і особистим досвідом юристів УГСПЛ під час супроводу судових справ. Аналіз Реєстру свідчить про те, що рішення першої інстанції за позовами кримських вкладників до ПБ виносяться щонайменше через рік після подання позову. Апеляційне та касаційне

¹ Зокрема, в усіх запереченнях за позовами в досліджених справах представники ПБ посилаються на Інструкцію про порядок відкриття і закриття рахунків клієнтів банків та кореспондентських рахунків банків - резидентів і нерезидентів <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1172-03> яка встановлює чіткі правила щодо документального оформлення депозитних вкладів. Пунктом 1.9 цієї Інструкції встановлено: Договір банківського рахунку та договір банківського вкладу можуть укладатися шляхом приєднання клієнта до публічної пропозиції укладення договору (оферта), який розміщений у загальнодоступному для клієнта місці в банку та на його офіційному сайті в мережі Інтернет.

Банк зобов'язаний надати клієнту у спосіб, визначений банком та клієнтом, у тому числі за допомогою засобів інформаційних, телекомунікаційних, інформаційно-телекомунікаційних систем примірник договору, що дає змогу встановити дату його укладення.

Пункт 1.10 Інструкції встановлює, що письмова форма договору банківського вкладу вважається дотриманою, якщо внесення грошової суми на вкладний (депозитний) рахунок вкладника підтверджено договором банківського вкладу з видачею ощадної книжки або іншого документа, що відповідає вимогам, установленим законом, іншими нормативно-правовими актами у сфері банківської діяльності (банківськими правилами) і звичаями ділового обороту. Тобто Інструкція в редакції, яка була чинною на момент початку окупації Кримського півострова, дозволяє банку встановлювати власні правила відкриття рахунків, про що жодного разу не згадується в запереченнях представників ПБ в досліджених судових справах.

² Див. наприклад рішення суду <http://reyestr.court.gov.ua/Review/72615213>, зокрема наступне в мотивувальній частині рішення: «Окрім того, суд звертає увагу на те, що судом було направлено на адресу відповідача відповідний запит, в якому зазначено про необхідність надати суду інформації чи видавалася ОСОБА_1, ІПН НОМЕР_1, пенсійна картка за НОМЕР_2, а також чи існує централізована база даних Публічного акціонерного товариства Комерційний банк «ПБ».

Однак, станом на дату ухвалення рішення суду відповідачем так і не було надано відповідь на вказаний запит. Таким чином, твердження позивача про те, що між сторонами укладався спірний договір, відповідачем не було спростовано». В судовому засіданні по цій справі, яку супроводжували юристи УГСПЛ, представник ПБ заявив, що банк не має відомостей про рахунки, що відкривались в АР Крим та м. Севастополі, оскільки всі дані про рахунки зберігаються в ПБ виключно на паперових носіях, які в Криму були втрачені внаслідок окупації..

оскарження також можуть тривати більше року. Однакова тактика представників банку в ході розгляду справ щодо...свідчать про умисне затягування процесу.

Однакова тактика представників банку в ході розгляду справ про стягнення «кримських депозитів» свідчить про умисне затягування судового розгляду.

В цілому середній строк розгляду досліджених справ судами трьох інстанцій становить три роки, іноді довше. Рішення судів на користь позивачів набирають чинності після розгляду їх апеляційною інстанцією, в середньому через два роки після подання позовної заяви до суду першої інстанції.

Можна виділити дві правових позиції суддів в дослідженій категорії справ. В залежності від займаної позиції судді задовольняють позови кримських вкладників повністю чи частково, або відмовляють у позові.

Судді, що дотримуються першої позиції, тобто задовольняють позовні вимоги, не приймають до уваги доводи ПБ про те, що обов'язок повернення депозитів кримським вкладникам має виконуватись Фондом захисту вкладників в Криму, а також про невідповідність квитанцій та депозитних договорів, наданих вкладниками, вимогам законодавства¹. Рішення на користь позивачів обґрунтовуються посиланням на норми ЦКУ щодо обов'язку банку повернути депозит на вимогу вкладника.

Друга правова позиція полягає в тому, що суддя поділяє думку представників ПБ, визнає надані депозитні договори, квитанції про внесення готівкових коштів та довідки про стан рахунків, сформовані в системі електронного інтернет банкінгу, недійсними та не вважає їх доказом укладення договору з ПБ. Також в багатьох (хоча не в усіх) рішеннях суду, якими відмовлено у задоволенні позовних вимог, судді погоджуються з доводами ПБ про те, що обов'язок повернення депозитів кримських вкладників після окупації Криму належить ФЗВ².

Як вказувалось вище, приблизно три з чотирьох рішень першої інстанції в дослідженій категорії справ є позитивними, тобто задовольняють позовні вимоги повністю або частково. Інші рішення першої інстанції відмовляють у позові. Проте значну частину цих рішень скасовано вищими інстанціями. В той же час є певна кількість справ кримських вкладників, які було відмовлено у позовах через те, що судді підтримали доводи ПБ, і ці рішення не були оскаржені позивачами у вищій інстанції. Такі рішення набрали чинності і фактично остаточно позбавили осіб на отримання компенсації своїх вкладів.

¹ Дивиться наприклад рішення суду <http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/82573194>, яким частково задоволено позовні вимоги.

² Дивиться наприклад рішення суду <http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/77346167>. В цьому рішенні Кременчуцького районного суду Полтавської області, окрім висновку про те, що обов'язок повернення депозиту позивачу лежить на ФЗВ, також визнано юрисдикцію Російської Федерації в окупованому Криму. З тексту рішення вбачається, що суд під час розгляду справи направляв доручення в органи юстиції Полтавської області про отримання інформації щодо виплат позивачу від Фонду захисту вкладників в окупованому Криму. Інформація отримувалась в рамках Конвенції про правову допомогу і правові відносини у цивільних, сімейних і кримінальних справах 1993 року, укладеної між Україною та Російською Федерацією. Також в цьому рішенні вказано, що оригіналу звернення Позивача до ПАТ КБ «ПБ» щодо розірвання договору SAMDN01000737080256 від 13.08.2013 р. з штампом Відповідача та датою вхідної кореспонденції суду надано не було, і ця обставина, на думку суду, не дозволяє довести факт звернення позивача до ПБ. Проте ПБ ніколи не надсилав письмових відповідей зі штампом, а на вимогу кримських вкладників ніколи не надсилав листи, в яких вказував номери депозитних рахунків та залишок на них (докладно висвітлено в розділі «Дій ПБ після окупації»). На це рішення позивачем було подано апеляцію, яка залишила без змін рішення першої інстанції. В подальшому рішення перших двох інстанцій було скасовано Вищим цивільним судом, позовні вимоги задоволено.

Рішення першої та другої інстанцій, якими позивачам відмовляють у задоволенні позовних вимог, таким чином, майже в усіх випадках скасовуються судом касаційної інстанції.

Проте, як згадувалось вище, строк розгляду справ судами трьох інстанцій становить щонайменше три роки. За даними Реєстру, багато позовів до ПБ, що заявлялись кримськими вкладниками в 2015 році та раніше, досі не розглянуті судом касаційної інстанції. Також практика суду касаційної інстанції повністю ігнорується ПБ, а його позиція щодо повернення кримських вкладів залишається незмінною.

З наведеного можна зробити кілька важливих висновків.

Перше – через низку обставин (контроль ПБ доступу до рахунків через своє програмне забезпечення, відмову банку від листування з клієнтами в паперовому вигляді, відсутність на всіх документах банку, що надаються клієнтам, відтисків печаток та в багатьох випадках підписів працівників банку тощо) кримські вкладники банку позбавлені доступу до своїх рахунків, позбавлені можливості адекватної комунікації з банком щодо повернення своїх вкладів, а часто ще й не можуть отримати чітку відмову банку у поверненні депозитних коштів та інформацію про розмір залишків на їхніх рахунках.

Друге – користуючись відсутністю у кримських клієнтів зазначених документів, банк розробив єдину правову позицію, яку використовує в усіх судових справах за позовами кримських клієнтів. Ця позиція полягає у тому, що документи, які вкладники отримували в ПБ при відкритті депозитних рахунків та подальшому обслуговуванні, оголошуються банком такими, що не відповідають законодавству. Також ПБ вимагає від позивачів доказів того, що вони не отримали свої депозити та відсотки по них до окупації. При цьому працівники банку достеменно знають – депозитні договори та квитанції про внесення коштів оформлюються банком лише в тій формі, яку мають документи позивачів.

З огляду на ці обставини, судовий розгляд позовів кримських вкладників перетворюється на спроби ПБ ввести суд в оману, затягнути процес, та в кінцевому підсумку – не повертати кримським вкладникам їхні депозити.

Таким чином, при розгляді цієї категорії судових справ не дотримується вимога статті 2 ЦПКУ, згідно якої «завданням цивільного судочинства є справедливий, неупереджений та своєчасний розгляд і вирішення цивільних справ з метою ефективного захисту порушених, невизнаних або оспорюваних прав, свобод чи інтересів фізичних осіб, прав та інтересів юридичних осіб, інтересів держави. Суд та учасники судового процесу зобов'язані керуватися завданням цивільного судочинства, яке превалює над будь-якими іншими міркуваннями в судовому процесі».

На сьогодні можна констатувати, що судовий порядок захисту порушених прав кримських вкладників ПБ в національних судах України є неефективним.

ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ ДЕПОЗИТНИХ ДОГОВОРІВ В ЗАКОНОДАВСТВІ УКРАЇНИ

Основні норми, що регулюють договір банківського вкладу містяться в ЦКУ¹ та Законі України «Про банки та банківську діяльність»².

Договір є обов'язковим для виконання сторонами (ст. 629 ЦКУ). Вклад (депозит) – це кошти в готівковій або у безготівковій формі, у валюті України або в іноземній валюті, які розміщені клієнтами на їх іменних рахунках у банку на договірних засадах на визначений строк зберігання або без зазначення такого строку і підлягають виплаті вкладнику відповідно до законодавства України та умов договору (ст. 2 Закону України «Про банки та банківську діяльність»). Банк зобов'язується виплачувати вкладникові таку суму вкладу та проценти на неї або дохід в іншій формі на умовах та в порядку, встановлених договором (ст. 1058 ЦКУ).

Договір банківського вкладу укладається в письмовій формі (ст. 1059 ЦКУ). Договір банківського вкладу укладається на умовах видачі вкладу на першу вимогу (вклад на вимогу) або на умовах повернення вкладу зі спливом встановленого договором строку (строковий вклад) (ст. 1060 ЦКУ).

Важливо зазначити, що чинне законодавство не містить норм, що дозволяють не повертати вкладникові його гроші за умови, якщо банк не перебуває в стадії банкрутства, має дійсну банківську ліцензію, вкладник звернувся до банку із вимогою про повернення депозиту відповідно до умов договору вкладу (тобто в будь-який час або зі спливом строку, на який укладався договір).

Залучення банком вкладів (депозитів) юридичних і фізичних осіб підтверджується: договором банківського рахунку; договором банківського вкладу (депозиту) з видачею ощадної книжки; договором банківського вкладу (депозиту) з видачею ощадного (депозитного) сертифіката; договором банківського вкладу (депозиту) з видачею іншого документа, що підтверджує внесення грошової суми або банківських металів і відповідає вимогам, установленим законом, іншими нормативно-правовими актами у сфері банківської діяльності (банківськими правилами) та звичаями ділового обороту (пункт 1.4 глави 1 Положення про порядок здійснення банками України вкладних (депозитних) операцій з юридичними і фізичними особами)³.

З наведеної норми випливає, що депозитні договори з ПБ, які надаються кримськими вкладниками разом із оригіналом квитанцій про внесення грошової суми відповідають вимогам законодавства та є належним підтвердженням укладення договору вкладу та внесення грошових коштів на депозитний рахунок.

Тимчасово окупована територія України (тобто АРК – прим. авторів) є невід'ємною частиною території України, на яку поширюється дія Конституції та законів України (Ст. 1 Закону України «Про забезпечення прав і свобод громадян та правовий режим на тимчасово окупованій території»⁴).

¹ <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15#Text>

² <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2121-14#Text>

³ <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1256-03#Text>

⁴ <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1207-18#Text>

Філії та представництва не є юридичними особами. Вони наділяються майном юридичної особи, що їх створила, і діють на підставі затвердженого нею положення. (ст. 95 ЦКУ)

Банк відповідає за своїми зобов'язаннями всім своїм майном відповідно до законодавства (ст. 58 Закону України «Про банки банківську діяльність»).

Наведені норми в сукупності встановлюють безумовний обов'язок повернення депозитних коштів всім вкладникам ПБ згідно умов договору банківського вкладу. Доводи, які наводить ПБ як привід не повертати гроші, а саме: припинення роботи банківських відділень в АРК, діяльність незаконно створеного ФЗВ в АРК, збитки, понесені ПБ внаслідок окупації АРК - суперечать законодавству.

ПРАКТИКА ВЕРХОВНОГО СУДУ УКРАЇНИ ЩОДО СТЯГНЕННЯ З ПРИВАТБАНКУ ДЕПОЗИТІВ КРИМСЬКИХ ВКЛАДНИКІВ

Станом на вересень 2020 року ВСУ винесено цілу низку рішень по справах кримських вкладників Приватбанку. Позиція ВСУ в цілому полягає в тому, що ПБ повинен виконувати свої обов'язки за депозитними рахунками, відкритими у відділеннях ПБ в АРК до початку окупації Кримського півострова. Доводи ПБ, які приводить банк під час розгляду позовів кримських вкладників і які докладно наведені в розділі 8 цього звіту, не приймаються до уваги в рішеннях ВСУ як необґрунтовані. Практика ВСУ також вважає правомірними вимоги кримських вкладників щодо стягнення відсотків за депозитними договорами та штрафних санкцій за неналежне виконання зобов'язань ПБ.

Наприклад, в постанові від 5 серпня 2020 року по справі № 757/12160/17-ц¹, ВСУ зазначив: «враховуючи, що факт укладення договору банківського вкладу та внесення позивачем коштів підтверджено належними допустимими та достатніми доказами, а грошові кошти за договором банківського вкладу позивачу на його вимогу не виплачені, суди дійшли правильного висновку про їх стягнення у примусовому порядку».

Мова йде про підтвердження договірних відносин з ПБ та суми внесених на рахунок готівкових коштів договором та квитанціями, які, на думку представників ПБ, є такими, що не відповідають вимогам, встановленими законодавством.

Аналогічну позицію висловлено в постанові ВСУ від 11 червня 2020 року по справі № 757/35873/18-ц² та багатьох інших.

¹ <http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/90872352>

² <http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/89903252>

ПРИМУСОВЕ ВИКОНАННЯ РІШЕНЬ ПРО СТЯГНЕННЯ ДЕПОЗИТНИХ КОШТІВ З ПРИВАТБАНКУ

Джерелом інформації про виконання ПБ рішень щодо стягнення коштів на користь кримських вкладників при написанні цього звіту був особистий досвід юристів УГСПЛ при супроводі справ в суді та виконавчій службі, спілкування із державними виконавцями, які безпосередньо виконують рішення щодо ПБ, повідомлення інших юристів та організацій, що займаються справами кримських вкладників ПБ.

Інформація з АСВП, на жаль, не дає змоги встановити кількість діючих та завершених виконавчих проваджень про стягнення з ПБ кримських вкладів, строк, в який виконуються ці рішення або інші дані щодо загальних умов виконання цих рішень.

За даними, що були в розпорядженні авторів звіту, можна зробити висновки про те, що рішення зі стягнення кримських вкладів в основному виконуються. Строк виконання може бути різним, від кількох місяців, до понад двох років. Відомо про певну кількість проваджень, рішення за якими не виконані з 2015 та 2016 років. Виконання рішень здійснюється шляхом примусового списання коштів з рахунку ПБ. Для цього виконавці час від часу виставляють платіжні вимоги по різних виконавчих провадженнях. Інших виконавчих дій за виконавчими провадженнями, таких як опис та арешт майна ПБ, виставлення його на торги тощо, не проводиться.

В цілому можна зробити висновок про невизначеність строків виконання судових рішень та неможливість для стягувачів розраховувати час отримання своїх коштів.

ПОЗИЦІЯ БАНКУ ПІСЛЯ НАЦІОНАЛІЗАЦІЇ

Наприкінці грудня 2016 року 100% акцій ПБ перейшло у власність держави Україна, повноваження власника з того часу здійснювала держава в особі Міністерства фінансів України. Проте, вже 25 вересня 2019 року власником 100% акцій ПБ стала держава Україна в особі Кабінету Міністрів¹.

08 лютого 2017 року голова правління ПБ Олександр Шлапак, призначений на посаду після націоналізації банку, дав інтерв'ю виданню Forbes². Під час інтерв'ю йому було поставлене питання щодо виплат кримським вкладникам. Відповідь Олександра Шлапака була наступною: *«Зараз ми звернулись до уряду з аналогічним проханням (тобто докапіталізації банку – прим. авторів), адже видати кримчанам гроші за рахунок депозитів киян або галичан неправильно. Ми можемо це зробити за рахунок додаткового капіталу та розраховуємо на підтримку уряду. Коли банк отримає додатковий капітал - ми будемо готові виплачувати депозити кримчанам. Але не всім, а тим, хто пов'язав своє життя з Україною, а не прийняв громадянство іншої країни»*.

Наведений вислів голови правління ПБ суперечить законодавству України:

- По-перше, виконання банком його зобов'язань щодо повернення депозитних коштів, гарантованих законодавством України, зокрема Конституцією України та Цивільним кодексом, не може ставитись в залежність від факту переміщення особи на підконтрольну територію України та відмови від примусового громадянства, яке автоматично надається Російською Федерацією мешканцям Криму. Так само голова правління комерційного банку не може вигадувати обставини та умови, за яких банк буде повертати депозити своїм клієнтам.

- По-друге, правовий статус окупованого Криму встановлено Законом України 1207-VII «Про забезпечення прав і свобод громадян та правовий режим на тимчасово окупованій території».³ Згідно частини 2 статті 1 цього закону, тимчасово окупована територія України (тобто АРК та м. Севастополь – прим. авт.) є невід'ємною частиною території України, на яку поширюється дія Конституції та законів України. Тобто, мешканці окупованої території в будь-якому разі пов'язані з Україною.

- По-третє, відповідно до частини 4 статті 5 Закону України 1207-VII, примусове автоматичне набуття громадянства України, які проживають на тимчасово окупованій території, громадянства РФ не визнається Україною та не є підставою для втрати громадянства України. Отже, мешканці Криму не можуть вважатися такими, що прийняли громадянство іншої країни. Також слід зазначити, що з початку окупації Криму жоден мешканець окупованої території не вийшов з громадянства України з причини отримання «громадянства РФ» в Криму, адже воно нелегітимне та не визнається Україною.

Наведена позиція голови правління ПБ знайшла відображення не лише в інтерв'ю Forbes, а також в офіційному листуванні банку з органами влади України

Серед організацій, які надають системну правову допомогу кримським вкладникам ПБ, є Рада з питань захисту прав споживачів фінансових послуг (далі за текстом – Рада) – громадська організація, яка об'єднує кримських вкладників ПБ. Мета організації – захист порушених прав таких вкладників. Дані, повідомлені цією організацією, та оприлюднені у відкритих джерелах, використовувались при підготовці цього звіту. Зокрема, серед цих

¹ https://bank.gov.ua/files/Shareholders/305299/305299_20190925.pdf

² Посилання на інтерв'ю <https://bit.ly/31Lk1OW>

³ Текст Закону 1207-VII <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1207-vii>

даих листування між Радою, ПБ, Міністерством фінансів України та Міністерством економічного розвитку і торгівлі України. З цього листування стає зрозумілою позиція ПБ щодо повернення кримських вкладів після його націоналізації.

Зокрема, 01.02.2017 року П надіслав на ім'я Прем'єр - міністра України В.Б. Гройсмана лист (Додаток 2). В цьому листі ПБ просив залучити Кабінет Міністрів України до прийняття рішень про повернення банківських вкладів кримським вкладникам.

В своєму листі ПБ визначає проблему, що потребує вирішення як «повернення коштів громадянам України, які виїхали з окупованої території АР Крим, зберегли громадянство, зареєстровані та здійснюють в Україні відповідну економічну або іншу діяльність». Тобто вкладники банку, які залишились на окупованій території та прийняли примусове автоматичне громадянство РФ в Криму, взагалі не згадуються в цьому листі як особи, перед якими банк має зобов'язання.

Умовою повернення депозитних коштів навіть цій обмеженій групі вкладників ПБ називає докапіталізацію банку за рішенням Кабінету Міністрів України.

Також в листі від 01.02.2017 року ПБ повідомляє Прем'єр-міністра про те, що в період до націоналізації банку його активи і зобов'язання в АР Крим та м. Севастополі були передані на баланс ТОВ «ФК Фінілон».

Як вказано в листі, 17.11.2014 року ПБ уклав з ТОВ «Фінілон» договір переведення боргу, яким ТОВ «Фінілон» було передано зобов'язання за депозитними договорами, укладеними установами Банку в АР Крим та м. Севастополі. ПБ сплатив за переведення боргу вісім мільярдів двісті п'ятнадцять мільйонів гривень. З моменту укладення цього договору вимоги щодо повернення депозитів кримським вкладникам мають пред'являтися до ТОВ «Фінілон».

Також в грудні 2014 року на ТОВ «Фінілон» було переведено права вимоги за кредитами, виданими кримськими відділеннями ПБ, отримавши гроші від ТОВ «Фінілон» за цим договором, а також за договором купівлі – продажу ТОВ «Фінілон» об'єктів нерухомості, що знаходяться в АР Крим.

За результатом проведення зазначених операцій, як зазначає ПБ, на рахунку ТОВ «Фінілон» залишилось близько 62 мільйонів гривень. Саме ця фінансова установа, за твердженням ПБ, має повертати депозити кримським вкладникам, оскільки ці депозити вже не обліковуються на балансі банку.

ТОВ «Фінілон» створено 01.10.2013 року. За даними реєстру юридичних осіб, опосередковано на діяльність цього підприємства впливає ПБ. Сайт ТОВ «Фінілон» не містить ніякої інформації щодо повернення кримських депозитів ПБ або стягнення кредитів¹.

Наприкінці 2019 року вперше було оприлюднено договір від 17.11.2014 року (Додаток 3).

Юристам приймальні невідомі випадки звернення кримських вкладників ПБ безпосередньо до ТОВ «Фінілон» для отримання своїх вкладів. Також за даними Реєстру судових рішень, в українські суди було подано лише один позов кримського вкладника ПБ безпосередньо до ТОВ «Фінілон», однак рішення по справі не було винесене, оскільки позивач відмовився від позову.

В жодній із досліджених авторами звіту судових справ про стягнення депозитних коштів з ПБ не було замінено ПБ як відповідача на ТОВ «Фінілон». В той же час така заміна

¹ Дивитись сайт ТОВ «Фінілон» за посиланням <http://finilon.com/>

вбачається цілком логічною з огляду на те, що зобов'язання за депозитами передані ТОВ «Фінілон».

Також важливо зазначити, що ЦК України встановлює, що боржник в зобов'язанні може бути замінений іншою особою лише за згодою кредитора, якщо інше не передбачене законом. Для заміни боржника в договорі банківського вкладу згода кредитора (вкладника) також є обов'язковою. Авторам звіту невідомий жоден випадок повідомлення кримських вкладників про заміну сторони в депозитному договорі, укладеному з ПБ. Це дозволяє зробити висновок про те, що договір переведення боргу за кримськими депозитами між ПБ та ТОВ «Фінілон» не відповідає чинному законодавству, оскільки укладений без повідомлення та згоди вкладників.

В цьому ж листі від 01.02.2017 року ПБ повідомляє, що ТОВ «Фінілон» не виконало своїх зобов'язань щодо повернення коштів вкладникам ПАТ КБ «ПБ», і вони продовжують подавати позови про повернення депозитів до ПБ.

З наведених фактів випливає те, що договір переведення боргу від 17.11.2014 року не створив очікуваних правових наслідків, замінивши сторону кредитора в депозитних договорах з кримськими вкладниками. Цей договір дозволив перевести заборгованість за кримськими депозитами на ТОВ «Фінілон» та в подальшому ПБ зміг посилатись на нього як на причину неповернення депозитних коштів на вимоги вкладників. В той же час, за результатами укладення цього договору ТОВ «Фінілон» не виконав жодного зобов'язання перед кримськими вкладниками ПБ.

Є показовим, що договір переведення боргу на ТОВ «Фінілон» згадується ПБ лише в листуванні з органами державної влади України. В листах, які надсилаються засобами електронного зв'язку кримським вкладникам (*див. Додаток 1*), ТОВ «Фінілон» ніколи не вказується як особа, що має повертати депозитні гроші замість ПБ.

В іншому листі ПБ на ім'я Міністерства фінансів України (*Додаток 4*) ПБ вказує кількість депозитних договорів, укладених на території АР Крим фізичними особами, які в подальшому змінили своє фактичне місце проживання після окупації та переїхали в материкову Україну, а також розмір зобов'язань за цими договорами. В цьому ж листі наводиться сума всіх депозитних рахунків на початок окупації.

Те, що ПБ за його власним повідомленням має доступ до інформації про депозитні угоди, укладені в АР Крим до окупації, фактично спростовує позицію банку, якої він дотримується в усіх судових справах про стягнення коштів на користь кримських вкладників. Ця позиція, як наводилось вище, полягає в тому, що ПБ взагалі не має ніякої інформації про вклади, відкриті в Криму до спроби його анексії.

Важливо зазначити, що з самого початку окупації ПБ взагалі не повертає в добровільному порядку депозитні кошти закладами, що відкривались або продовжувались в АР Крим. Вклади однаково не повертаються ані внутрішньо переміщеним особам, ані тим, хто зареєстрував місце проживання на підконтрольній території, ані тим, хто взагалі ніколи не мешкав та не мав реєстрації на території Криму.

ПРОТИРІЧЧЯ ТА СУПЕРЕЧНОСТІ В ПОЗИЦІЇ ПБ

Всі висловлення та дії ПБ щодо повернення кримських депозитів, наведені в цьому дослідженні, якщо проаналізувати їх в сукупності, є дуже суперечливими та спростовують один одного.

Твердження банку про те, що кошти кримським вкладникам має повертати ФЗВ (яке до речі ПБ висловлює лише в судах, і ніколи – в листуванні з Кабінетом Міністрів України та профільними міністерствами), ставить одне питання. ФЗВ аж ніяк не дарує кошти отримувачам без наслідків для ПБ. Як зазначалось вище, отримувачі компенсації передають ФЗВ право вимоги за депозитами, і в подальшому Фонд звертається до нелегітимних судів окупованого Криму із позовами до ПБ. Всі такі позови задовольняються, і в подальшому виконавчі документи про стягнення коштів з ПБ передаються до органів примусового виконання рішень РФ. Неодноразове звернення ПБ до окупаційних судів в Криму із вимогами про повернення кредитних коштів, виданих в Криму (дивиться розділ 6 цього звіту), свідчить про визнання легітимності цих судів. Через це постає питання, чому ПБ не приймає на себе зобов'язання із виконання рішень окупаційних судів щодо нього.

Важливо зазначити, що жоден із клієнтів, які звертались до юристів УГСПЛ з приводу повернення кримських вкладів, не отримував компенсації від Фонду захисту вкладників. Аналіз судових справ в Реєстрі судових рішень також свідчить про те, що особи, які отримали компенсацію раніше, не звертаються в українські суди із позовами до ПБ. Це є цілком зрозумілим з огляду на складнощі, з якими зустрічається особа, що вирішила стягнути депозитні кошти з ПБ в судовому порядку. Якщо депозитні кошти вже отримані від ФЗВ, не має сенсу витратити кошти на кількарічний судовий процес в українських судах, до того ж, без будь – яких гарантій виконання банком рішення суду.

Щодо вірогідності подвійної сплати грошових коштів (від ПБ та ФЗВ) слід зазначити, що, по-перше, ФЗВ вважає отримання подвійної компенсації шахрайством та робить в таких випадках відповідні заяви про порушення кримінальних справ до правоохоронних органів, що цілком очікувано зупиняє мешканців Криму від отримання подвійної компенсації. По-друге, українські суди вимагають оригінали квитанцій та договорів з банком як основний доказ в позовах про повернення депозитних коштів. В той же час ці оригінали необхідно віддати в ФЗВ для отримання компенсації. Таким чином, отримання подвійної компенсації за існуючих умов є майже неможливим.

На практиці ПБ має можливість робити запити безпосередньо до ФЗВ та отримувати інформацію про те, чи виплачував Фонд компенсації конкретній особі, яка подала позов. До того ж, нелегітимні суди окупованого Криму направляють в ПБ копії позовів, поданих до нього разом із судовими документами¹, тому банк достовірно знає, хто з вкладників отримував компенсацію від ФЗВ та в якому розмірі.

Той факт, що в жодній судовій справі про стягнення депозитних коштів ПБ не надав суду підтвердження про отримання позивачем компенсації в ФЗВ, певною мірою свідчить про те, що до українських судів не звертаються ті, хто вже отримав компенсацію в тимчасово окупованій АРК.

Є показовим те, що, як зазначалось вище, ПБ вказує на різні причини неповернення депозитних коштів кримським вкладникам під час комунікації з ними, і під час висловлення

¹ Поштове сполучення між окупованим Кримом та материковою Україною не здійснюється. Проте, як свідчить практика, і суди, і ФЗВ за необхідності направляють кореспонденцію на підконтрольну територію України через територію материкової Російської Федерації, зокрема через поштові відділення Москви та Краснодар.

своєї позиції в судах та в офіційних джерелах, таких як повідомлення в ЗМІ та офіційне листування із органами державної влади.

Існуюча ситуація дозволяє зробити висновок про те, що суперечлива позиція ПБ щодо повернення кримських вкладів є наслідком небажання виконувати свої зобов'язання перед кримськими вкладниками.

ВИСНОВКИ

Після окупації Криму керівництво ПБ фактично поставило за мету не повертати кошти з банківських рахунків, які відкривались в АРК в період до лютого 2014 року. Ця мета ніколи не проголошувалась банком, проте всі його дії свідчать саме про неї.

Політика ПБ стосовно кримських вкладників є системною, а всі його дії пов'язані між собою та ініційовані керівництвом ПБ одразу після спроби анексії Криму. Такі дії були фактично схвалені та продовжені новим власником банку в особі держави Україна після його націоналізації в грудні 2016 року. Дане дослідження послідовно доводить наведені факти.

Станом на кінець 2019 року УГСПЛ має достатньо інформації для надання оцінки діям ПБ та для того, щоб зробити висновки про невідповідність цих дій чинному законодавству. Тільки юристами УГСПЛ було надано понад 200 первинних консультацій кримським вкладникам ПБ, понад 50 особам надано вторинну правову допомогу, та понад 20 судових справ супроводжено в судах всіх інстанцій. Також УГСПЛ має підстави стверджувати, що ПБ було порушено майнові права кількох тисяч фізичних та юридичних осіб, і що причиною цих порушень стали умисні та системні дії співробітників банку. Станом на час оприлюднення цього звіту ПБ створено цілу низку штучних обмежень для доступу таких вкладників до своїх коштів.

С початку окупації Криму керівництво ПБ свідомо нехтує нормами чинного законодавства щодо прав та обов'язків сторін в договорі депозиту, захисту права власності та недопущення дискримінації, зокрема нормами Конституції України, Цивільного кодексу України, Законів України «Про банки та банківську діяльність», «Про забезпечення прав та свобод громадян та правовий режим на тимчасово окупованій території» та інших.

При розгляді в судах позовів про повернення депозитних коштів кримських вкладників представники банку повідомляють суду неправдиві відомості, зокрема щодо форми депозитних договорів та квитанцій про внесення коштів на рахунок, які прийняті та використовуються банком. Банк в своїх правових позиціях в судах фактично надає законної сили та визнає дії окупаційної влади в Криму, хоча це прямо суперечить Закону України «Про забезпечення прав та свобод громадян та правовий режим на тимчасово окупованій території». Також має місце умисне затягування судового розгляду.

Керівництво ПБ в своїх офіційних заявах щодо кримських вкладників вдається до маніпулятивних заяв про осіб, які «зберегли громадянство України» та «пов'язали своє життя з Україною», тобто здійснили внутрішнє переміщення. За твердженням вищих посадових осіб банку лише такі особи можуть розраховувати на повернення своїх коштів.

Проте на практиці внутрішньо переміщені особи не мають ніяких переваг в питанні повернення банківських коштів порівняно з мешканцями Криму без такого статусу. При підготовці дослідження авторами не було виявлено жодного випадку добровільного повернення кримського вкладу поза судовою процедурою.

Наведене становище кримських вкладників ПБ існує з моменту окупації Криму до сьогодні, і допоки не вбачається передумов для його зміни.

Системні порушення прав вкладників з боку ПБ створюють підстави для звернення в міжнародні судові інституції, зокрема в Європейській суд з прав людини та подальшого присудження компенсацій на відшкодування спричиненої шкоди. В кінцевому підсумку це може призвести до витрат бюджету значно більших ніж ті, які б поніс державний банк, вчасно та добросовісно повертаючи кримським вкладникам депозитні кошти.

РЕКОМЕНДАЦІЇ

На думку авторів цього звіту, задля припинення порушень чинного законодавства ПБ повинен:

- Розблокувати всі рахунки, які відкривались в АР Крим та м. Севастополі до лютого 2014 року, а також надати усім кримським клієнтам доступ до системи інтернет-банкінгу Приват24.
- Припинити перешкоджання судовому розгляду позовів про повернення кримських депозитів на тій підставі, що документи, котрі надаються позивачами на підтвердження відкриття банківських рахунків, є недійсними.
- Уточнити свою позицію щодо виплати компенсації Фондом захисту вкладників та забезпечити її відповідність законодавству України.
- Узгодити офіційну позицію ПБ щодо повернення кримських вкладів, виключивши твердження, що носять дискримінаційний характер та суперечать чинному законодавству.

Надані рекомендації мають на меті припинення системних порушень чинного законодавства з боку ПБ та відновлення майнових прав його кримських вкладників.

ПУБЛІЧНЕ АКЦІОНЕРНЕ ТОВАРИСТВО КОМЕРЦІЙНИЙ БАНК «ПРИВАТБАНК»
вул. Набережна Перемоги, 50, м. Дніпропетровськ, 49094, Україна
Телефони: 3700, (056) 735 32 82 (безкоштовно з мобільного)
www.pb.ua e-mail: help@pb.ua

Від 01.07.2016р.

№20.1.0.0.0/7-20160630/5158

07354,

на № 317070 від 30.06.2016р.

Наступним повідомляємо, що в своїй діяльності Банк керується перш за все вимогами чинного законодавства України. Основними законодавчими та нормативно-правовими актами України, що регулюють правовідносини, які виникають між Банком та клієнтами під час укладання угод, є Цивільний кодекс України, ЗУ “Про банки та банківську діяльність”, нормативно-правові акти Національного банку України, інші законодавчі й нормативно-правові акти тощо.

Відповідно до Закону України “Про забезпечення прав і свобод громадян та правовий режим на тимчасово окупованій території України” Автономну республіку Крим визначено як тимчасово окуповану територію внаслідок збройної агресії Російської Федерації, та встановлено особливий правовий режим на цій території.

З метою забезпечення стабільності грошової одиниці України, захисту інтересів вкладників та інших кредиторів банків України, запобігання та уникнення ризиків у діяльності банків, ураховуючи неможливість здійснювати Національним банком України банківське регулювання та банківський нагляд, валютний контроль і державний фінансовий моніторинг Правлінням Національного банку України було прийнято Постанову від 6 травня 2014 року № 260 “Про відкликання та анулювання банківських ліцензій та генеральних ліцензій на здійснення валютних операцій окремих банків і закриття банками відокремлених підрозділів, що розташовані на території Автономної Республіки Крим і міста Севастополя” (далі — Постанова НБУ № 260) на підставі якої було припинено діяльність банків та їх відокремлених підрозділів на території Автономної Республіки Крим і міста Севастополя.

Вимушене припинення діяльності банку на території Автономної Республіки Крим і міста Севастополя призвело до втрати можливості здійснювати банківську діяльність та незаконного вилучення майна банку, яке знаходилось на окупованій території. Це призвело до виникнення значних матеріальних втрат.

Відповідно до ч.6 ст. 5 Закону України “Про забезпечення прав і свобод громадян та правовий режим на тимчасово окупованій території України”, відшкодування матеріальної та моральної шкоди, заподіяної внаслідок тимчасової окупації державі Україна, юридичним особам, громадським об'єднанням, громадянам України, іноземцям та особам без громадянства, у повному обсязі покладається на Російську Федерацію як на державу, що здійснює окупацію. Таким чином, Законом України встановлено, на кого саме покладається відповідальність за відшкодування шкоди у результаті окупації.

З метою отримання компенсації збитків завданих незаконною анексією Російською Федерацією території Автономної Республіки Крим і міста Севастополя, ПАТ КБ "ПРИВАТБАНК" подав до Російської Федерації претензію, відповідно до Міжнародної конвенції про захист іноземних інвестицій.

За результатами розгляду цього звернення буде вирішуватись питання виплати коштів розміщених на рахунках клієнтів відокремлених підрозділів банку, які знаходились на території Автономної Республіки Крим і міста Севастополя.

Рекомендуємо використовувати авторизовані канали зв'язку з банком: Приват24, служба клієнтської підтримки 3700, чат «Допомога Онлайн».

З повагою,
Супервайзер з розробки технологій
обробки вхідної кореспонденції від
клієнтів ГО

Чорна Г.В.

Вик. Литвякова К.О.
Тел. (056) 7165119, (056) 7896021

З огляду на зазначену ситуацію, а також для цілей врегулювання питань, пов'язаних з активами та зобов'язаннями у АР Крим, колишнім менеджментом ПАТ КБ «ПриватБанк» було прийнято рішення про передачу активів та пасивів, а також активів, забезпечених іпотекою, на баланс ТОВ "ФК «ФІНІЛОН», яке повинно вирішувати всі питання, пов'язані з такими активами та зобов'язаннями.

Зокрема ПАТ КБ «ПриватБанк»:

- уклав з ТОВ ФК «ФІНІЛОН» договір переведення боргу та перерахував на цю компанію кошти для виплати кримським вкладникам у сумі **8 215 457 404,28 грн.**, не отримавши при цьому оплати за переведений борг;

- уклав з ТОВ ФК «ФІНІЛОН» договір уступки права вимоги переуступивши на цю компанію кредити та дебіторську заборгованість кримських клієнтів в сумі **13 899 081 166,16 грн.** і отримав за цей портфель компенсацію в сумі **7 939 160 846,92 грн.**;

- уклав з ТОВ ФК «ФІНІЛОН» договір купівлі-продажу нерухомого майна, що знаходиться на території АР Крим, за яке ця компанія сплатила банку **213,5 млн. грн.**

За результатом проведення зазначених операцій на рахунку ТОВ "ФК «ФІНІЛОН» залишилося близько **62 млн. грн.**

Таким чином, на момент входження держави в особі Міністерства фінансів України в статутний капітал банку зобов'язання, права вимоги та інші активи, що належали банку в АР Крим, були передані ТОВ ФК «ФІНІЛОН».

Водночас, слід зазначити, що на сьогодні ТОВ ФК «ФІНІЛОН» не виконало своїх зобов'язань щодо повернення коштів вкладникам ПАТ КБ «ПриватБанк» та вкладники звертаються до суду з вимогами до банку про повернення коштів. Так, до банку пред'явлено близько **760 позовів**, з них задоволено на користь позивачів **286 позовів** на суму близько **103 млн. грн.**

Враховуючи соціальну гостроту питання щодо повернення коштів громадянам України, які виїхали з окупованої території АР Крим, зберегли громадянство, зареєстровані та здійснюють в Україні відповідну економічну або іншу діяльність, Правлінням банку розглядається питання про врегулювання цієї проблеми. На даний час здійснюється інвентаризація зобов'язань перед громадянами, розробляється відповідний продукт, який би дозволив мінімізувати ризики шахрайства тощо.

Водночас, врегулювання цього питання виходить за межі повноважень Правління і потребуватиме прийняття відповідних рішень на рівні вищих органів управління банку – Мінфіну та Наглядової ради, а також Кабінету Міністрів України. Зокрема, у разі прийняття рішення про повернення на баланс вищезгаданих активів та пасивів сума складатиме **близько 14 млрд. грн.** за угодою про зворотню переуступку прав вимоги та

близько 8 млрд. грн. за угодою про переведення боргу. Для вчинення таких угод необхідним буде їх схвалення Наглядовою радою банку як значних правочинів.

Окрім того, вчинення цих правочинів вплине на капітал банку, що потребуватиме здійснення за рішенням Кабінету Міністрів України додаткової капіталізації банку, як це було у аналогічних випадках з іншими державними банками.

Враховуючи вищевикладене, просимо Вас, шановний Володимире Борисовичу, доручити Міністерству фінансів України винести на рівень Кабінету Міністрів України обговорення порушеної проблеми та за результатами прийнятих рішень підготовку відповідних рішень щодо вчинення ПАТ КБ «ПРИВАТБАНК» згаданих правочинів та додаткової капіталізації банку.

З повагою,

Голова правління

Олександр ШЛАПАК

ДОГОВОР
о переводе долга

г. Александровск«17» мае 2014 г.

ПУБЛИЧНОЕ АКЦИОНЕРНОЕ ОБЩЕСТВО КОМЕРЧЕСКИЙ БАНК «ПРИВАТБАНК» в лице Председателя правления банка Дубилета Александра Валериевича, действующего на основании Устава, именуемое в дальнейшем «Сторона-1», с одной стороны, и Общество с ограниченной ответственностью «Финансовая компания «Финилон», в лице директора Дмитраша Андрея Николаевича, действующей на основании Устава, именуемое в дальнейшем «Сторона-2», с другой стороны, совместно именуемые «Стороны», заключили настоящий договор о нижеследующем.

1. На основании согласия кредиторов, полученного Стороной 1 путем присоединения к Условиям и правилам предоставления банковских услуг, размещенным на сайте Стороны 1 :<https://privatbank.ua/terms/>, являющегося неотъемлемой частью к настоящему договору, Сторона-1 переводит, а Сторона-2 принимает на себя исполнение обязательств по выплате денежных средств, возникших на основании депозитных договоров и договоров банковского обслуживания согласно перечню (Приложение №1). Обязательства по выплате денежных средств, которые переводятся на Сторону 2, возникли из депозитных договоров и договоров банковского обслуживания согласно перечню (Приложение №1), которые заключены структурными подразделениями Стороны 1, осуществляющими деятельность на территории АР Крым.
2. Сторона-1 переводит на Сторону-2 долг в объеме и на условиях, существующих в момент заключения настоящего договора.
3. В течении одного дня с момента заключения настоящего Договора Сторона -1 обязуется перечислить Стороне-2 денежные средства, размещенные кредиторами на основании договоров в размере согласно Приложению №1. Перевод денежных средств осуществляется в гривне по курсу соответствующей иностранной валюты к гривне, установленному НБУ на дату заключения договора.
4. С момента вступления в силу настоящего договора Сторона-2 принимает на себя обязанности Стороны-1 и становится должником по договорам согласно Приложению №1.
5. Настоящий договор вступает в силу с момента его подписания сторонами.
6. Настоящий договор составлен в двух экземплярах, имеющих одинаковую юридическую силу, по одному для каждой из сторон.
7. Приложения: Приложение №1 — перечень депозитных договоров и договоров банковского обслуживания. Стороны согласовали о предоставлении Приложения №1 в электронном виде на CD-RW диске Verbatim 700 MB; 16-24x speed: 80 min в трех аутентичных экземплярах, для каждой из Сторон, и один экземпляр передается на хранение нотариусу. Передачу нотариусу одного экземпляра диска осуществляет Сторона 1.
8. Адреса, банковские реквизиты, подписи сторон.

Сторона 1

Сторона 2

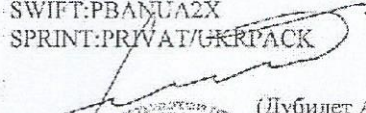
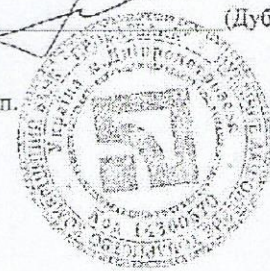
ПУБЛИЧНОЕ АКЦИОНЕРНОЕ

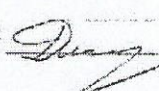
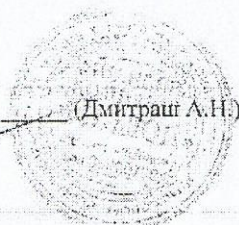
Общество с ограниченной

ОБЩЕСТВО КОММЕРЧЕСКИЙ
БАНК «ПРИВАТБАНК»
ул. Набережная Победы, 50, г.
Днепропетровск, 49094, Украина

к/с: 3200917060401 в Главном
управлении НБУ по г. Киеву
и Киевской области
МФО ГУ НБУ в Киеве и
Киевской обл 321024
МФО: 305299, ЕГРПОУ 14360570
ИНН 143605704021
Свидетельство №100238786
Лицензия НБУ №22 от 05.10.2011г
SWIFT: PBANUA2X
SPRINT: PRIVAT/UKRACK

ответственностью «Финансовая
компания «Финилон»
01001, г. Киев ул. Шота Руставели, дом
16
идентификационный номер 38920700
т/с 26007052619779,
Банк: ПАТ КБ «Приватбанк»,
МФО 320649

(Дубилет А.В.)

М.П.

(Дмитраш А.Н.)

М.П.

**ДОПОЛНИТЕЛЬНОЕ СОГЛАШЕНИЕ К ДОГОВОРУ ПЕРЕВОДА ДОЛГА б/н от
17.11.14г**

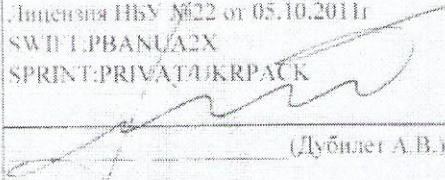
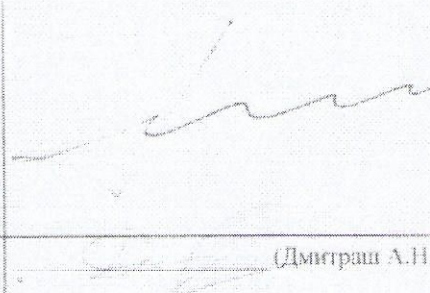
г. Днепронетровек

«18»ноября 2014г

ПУБЛИЧНОЕ АКЦИОНЕРНОЕ ОБЩЕСТВО КОММЕРЧЕСКИЙ БАНК «ПРИВАТБАНК» и лице Председателя правления банка Дубилета Александра Валериевича, действующего на основании Устава, именуемое в дальнейшем «Сторона-1», с одной стороны, и Общество с ограниченной ответственностью "Финансовая компания "Финилон", в лице директора Дмитриаша Андрея Николаевича, действующей на основании Устава, именуемое в дальнейшем «Сторона-2», с другой стороны, совместно именуемые «Стороны», заключили настоящее Дополнительное соглашение к Договору перевода долга б/н от 17.11.14г, далее Договор, о нижеследующем:

1. Стороны согласовали внести изменения в п.3 Договора, изложив его в редакции: «п.3 В течении двадцати дней с момента заключения настоящего Договора Сторона-1 обязуется перечислить Стороне-2 денежные средства, размещенные кредиторами на основании договоров в размере согласно Приложению №1. Перевод денежных средств Сторона 1 может осуществлять в несколько платежей. Перевод денежных средств осуществляется в гривне по курсу иностранной валюты к гривне, установленному НБУ, на дату такого перевода.
2. Все остальные условия Договора остаются без изменений.
3. Настоящее Дополнительное соглашение вступает в силу с момента его подписания Сторонами и действует в течение срока действия Договора.
4. Настоящее Дополнительное соглашение составлено на русском языке в двух экземплярах для каждой из Сторон и является неотъемлемой частью Договора.

5 Адреса, банковские реквизиты, подписи Сторон

Сторона 1	Сторона 2
<p>ПУБЛИЧНОЕ АКЦИОНЕРНОЕ ОБЩЕСТВО КОММЕРЧЕСКИЙ БАНК «ПРИВАТБАНК» ул. Набережная Победы, 50, г. Днепронетровек, 49094, Украина</p> <p>к/с:3200917060401 в Главном управлении НБУ по г.Киеву в Киевской области МФО ГУ НБУ в Киеве и Киевской обл 321024 МФО: 305299, ЕГРПОУ 14360570 ППП 143605704021 Свидетельство №100238786 Лицензия НБУ №22 от 05.10.2011г SWIFT: PBANUA2X SPRINT: PRIVATUKRACK</p>	<p>Общество с ограниченной ответственностью «Финансовая компания «Финилон» 01001, г.Киев ул.Шота Руставели, дом 16 идентификационный номер 38920700 т/с 26508052623349. Банк: ПАТ КБ "Приватбанк". МФО 320649</p>
 (Дубилет А.В.)	 (Дмитриаш А.Н.)

ПВБ - це комерційне товариство комерційний банк ПРИВАТБАНК.
 м. Київ, вулиця Грушевського, 12/2. Директор: 49044 Київ
 12120, вул. Грушевського, 12/2. Київ, Україна
 www.privatbank.ua

Першому заступнику Міністра
 Маркаровій О.С.
 вул. Грушевського, 12/2, м. Київ, 01008

Від 05.04.2017 №Е.30.0.0.0/4-44076

Шановна Оксано Сергіївно!

У відповідь на Ваш лист № 31-14010-09-10/6137 надаємо інформацію щодо обсягу суми зобов'язань, необхідної для повернення коштів громадянам України, які виїхали з окупованої території АР Крим, зберегти громадянство, зареєстровані та здійснюють в Україні відповідну економічну або іншу діяльність, а також стосовно способу ідентифікації таких осіб.

За результатами обліку депозитних угод, що були укладені на території АР Крим, наводимо інформацію щодо кількості таких угод, та обсягу зобов'язань. До розрахунку взяті угоди, які належать громадянам, що у базі клієнтів банку мають реєстрацію та фактичне місце проживання на материковій частині України за виключенням Донецької та Луганської областей.

Валюта	Рахунків	Клієнтів	Сальдо, номінал валюти	Сальдо, грн. екв. курс 20.03.2017
UAH	6 177	5 409	124 411 736	124 411 736
USD	1 602	968	31 778 705	855 141 585
EUR	348	247	5 492 999	158 706 364
RUR	26	21	3 417 184	1 587 213
Всього	8 153	6 064		1 139 846 900

Ідентифікацію цих осіб передбачається проводити повторно у повному обсязі у відділеннях банку за умови надання оригіналів документів, що підтверджують місце реєстрації та громадянство.

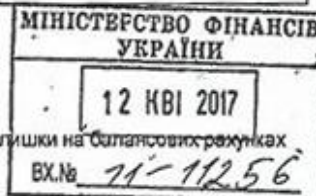
Консолідовані дані щодо обсягу кримських депозитних угод, по яких відкрито судові справи у судах України.

	Кількість	Сума, грн.
На користь Банку	339	502 638 983, 54
На користь клієнтів	311	287 786 156, 01
На розгляді	117	509 070 441, 35
Всього	767	1 299 495 580, 90

Довідка.

* Загальна сума зобов'язань за депозитами перед кримськими вкладниками (залишки на балансових рахунках 2630,2635,2620) складає:

7 4679 / 11.04.17

Валюта	Рахунків	Клієнтів	Сальдо, номінал валюти	Сальдо, грн. екв. курс 20.03.2017 *
UAH	324 778	288 623	2 134 035 929	2 134 035 929
USD	45 786	33 236	241 983 639	6 511 601 617
EUR	10 583	8 352	33 991 700	982 104 402
RUR	2 602	2 385	98 311 252	45 663 610
CAD	3	3	3	62
CHF	5	5	13 213	356 859
GBP	66	66	12 917	430 396
PLZ	8	8	1 595	10 268
XAU	1	1	3	112 420
ВСЬОГО	383 832	311 660		9 674 315 232

* Без урахування угод, що були реструктуровані у 2015 році на 5 років та залишились на балансі банку (421 043 729 грн.)

З повагою,

Голова Правління банку

Шлапак О. В.

Контактна інформація: 49094, Україна, Дніпропетровська обл., м. Дніпро, вул. Набережна Перемоги, буд. 30

Автор: Гармаш К.О., Тел. +380932678392

ПОЗИЦІЯ ПРИВАТБАНКУ (ПБ) В СУДАХ:

ЩОДО ФОРМИ ДОГОВОРІВ ДЕПОЗИТУ:

ПОЗИЦІЯ ПБ:

За чинним законодавством, договір банківського вкладу (депозиту) може укладатись виключно в паперовій формі. Банк стверджує, що паперову форму дотримано лише при підписанні договору власноручно сторонами, власне на папері, відтиском печатки банку. Договори, які надають позивачі у справах, містять друкований відтиск печатки, факсимільний відбиток підпису або вони укладені в електронній формі в системі онлайн банкінгу. Отже, вони на думку ПБ, укладені із порушенням паперової форми та є недійсними.

ЩО ВСТАНОВЛЕНО УМОВАМИ ТА ПРАВИЛАМИ НАДАННЯ БАНКІВСЬКИХ В ПБ (ПРАВИЛА):

Укладення договору банківського депозиту здійснюється із друкованим відтиском печатки та підписом співробітника банку або в системі онлайн – банкінгу шляхом приєднання до публічної оферти. Ці положення є незмінними в усіх редакціях Правил, наприклад пункт 1.1.3.2.29 в редакції Правил за квітень 2016 року: При укладенні Договору (будь – якого договору з ПБ – прим. Авт.) Банк може використовувати факсимільне відтворення підпису особи, уповноваженої підписувати такі договори, а також відтворення відтиск печатки технічними друкованими засобами.

ЩО ВСТАНОВЛЕНО ЗАКОНОДАВСТВОМ:

Письмовою формою договору є паперова та електронна форми.

НОРМИ ЗАКОНОДАВСТВА:

Пункт 7 Інструкції про порядок відкриття і закриття рахунків клієнтів банків та кореспондентських рахунків банків - резидентів і нерезидентів, затверджена Постановою правління Національного Банку України № 492 від 12.11.2003 року:

Умови відкриття рахунку та особливості його функціонування передбачаються в договорі, що укладається між банком і його клієнтом, і не повинні суперечити вимогам цієї Інструкції.

Договір банківського рахунку, договір банківського вкладу та договір рахунку умовного зберігання (ескроу) **укладаються в письмовій формі (паперовій або електронній).**

Договір банківського рахунку та договір банківського вкладу можуть укладатися шляхом приєднання клієнта до публічної пропозиції укладення договору (оферта), який розміщений у загальнодоступному для клієнта місці в банку та на його офіційному сайті в мережі Інтернет.

Текст заяви про відкриття поточного рахунку може бути зазначений у договорі банківського рахунку між банком і клієнтом у довільній формі, але із збереженням реквізитів, передбачених у відповідних додатках до цієї Інструкції.

Банк зобов'язаний надати клієнту в спосіб, визначений банком і клієнтом, у тому числі за допомогою засобів інформаційних, телекомунікаційних, інформаційно-телекомунікаційних систем, примірник договору, що дає змогу встановити дату його укладення.

Письмова форма договору банківського вкладу вважається дотриманою, якщо внесення грошової суми на вкладний (депозитний) рахунок вкладника підтверджено договором банківського вкладу з видачею відповідного документа або ощадного (депозитного) сертифіката.

ВИСНОВОК:

ПБ вдається до свідомих маніпуляцій під час судового розгляду справ за позовами кримських вкладників. Форма договорів, що мають кримські вкладники, повністю відповідає чинному законодавству та внутрішнім правилам ПБ.

ПОЗИЦІЯ ПРИВАТБАНКУ (ПБ) В СУДАХ:

ЩОДО ФОРМИ БАНКІВСЬКИХ КВИТАНЦІЙ:

ПОЗИЦІЯ ПБ:

ПБ оголошує недійсними квитанції про внесення коштів на депозитний рахунок, так як на них відсутні печатка банку та підпис касира. При цьому на квитанціях, що надаються позивачами по справах, є електронні підписи працівників банку.

ЩО ВСТАНОВЛЕНО ПРАВИЛАМИ:

На квитанції про внесення готівкових коштів обов'язково ставиться електронний підпис працівника, що її видав. Деякі редакції Правил допускають за бажанням клієнта проставлення печатки на квитанціях про внесення сум більше 25000 гривень. Жодна редакція Правил не встановлює обов'язкове проставлення печатки банку на квитанціях

ЩО ВСТАНОВЛЕНО ЗАКОНОДАВСТВОМ:

Квитанція про внесення коштів має містити підпис працівника банку (філії, відділення), який прийняв готівку, відбиток печатки (штампа) або електронний підпис працівника банку (філії, відділення)

до 01.11.18 діяв пункт 2.9 глави 2 розділу 4 Інструкції про ведення касових операцій банками в Україні, затвердженої Постановою Правління Національного Банку України № 174 від 01.06.201:

Банк (філія, відділення) зобов'язаний (зобов'язана/зобов'язане) надати клієнту після завершення приймання готівки квитанцію (другий примірник прибуткового касового ордера) або інший документ, що є підтвердженням про внесення готівки у відповідній платіжній системі у вигляді паперового або електронного документа відповідно до законодавства, умов договору та згідно з внутрішньобанківськими правилами, правилами платіжної системи). Квитанція або інший документ, що є підтвердженням про внесення готівки у відповідній платіжній системі, має містити найменування банку (філії, відділення), який здійснив касову операцію, дату здійснення касової операції (у разі здійснення касової операції в післяопераційний час - час виконання операції або напис чи штамп «вечірня» чи «післяопераційний час»), **а також підпис працівника банку (філії, відділення), який прийняв готівку, відбиток печатки (штампа) або електронний підпис працівника банку (філії, відділення), засвідчений електронним підписом САБ.**

Після 01.11.18 діє пункт 104 розділу 4 Інструкції про ведення касових операцій банками в Україні, затвердженої Постановою Правління Національного Банку України № 103 від 25.09.2018 року:

Касові документи мають містити такі обов'язкові реквізити:

1. найменування банку, який здійснює касову операцію;
2. дату здійснення операції;
3. зазначення платника та отримувача;
4. суму касової операції;
5. масу банківського металу (за операціями з банківськими металами);
6. призначення платежу;
7. **власноручні підписи або ЕП платника/отримувача;**
8. власноручний підпис або кваліфікований ЕП працівника банку (філії, відділення), уповноваженого здійснювати касову операцію;
9. номер рахунку отримувача (у разі зарахування суми переказу на рахунок);
10. найменування банку отримувача (у разі зарахування суми переказу на рахунок).

Касові документи можуть додатково містити електронну печатку.

ВИСНОВОК:

банк вдається до свідомих маніпуляцій під час судового розгляду справ за позовами кримських вкладників. Квитанції, що їх надають кримські вкладники, відповідають чинному законодавству та внутрішнім правилам ПБ

СТАТИСТИКА СУДОВИХ РІШЕНЬ

2970

РІШЕНЬ ВИНЕСЕНО УКРАЇНСЬКИМИ СУДАМИ ЗА ПОЗОВАМИ ФІЗИЧНИХ ТА ЮРИДИЧНИХ ОСІБ ПРО ПОВЕРНЕННЯ КОШТІВ З КРИМСЬКИХ РАХУНКІВ, ЗГІДНО ДАНИХ ЄДИНОГО ДЕРЖАВНОГО РЕЄСТРУ СУДОВИХ РІШЕНЬ УКРАЇНИ

2854

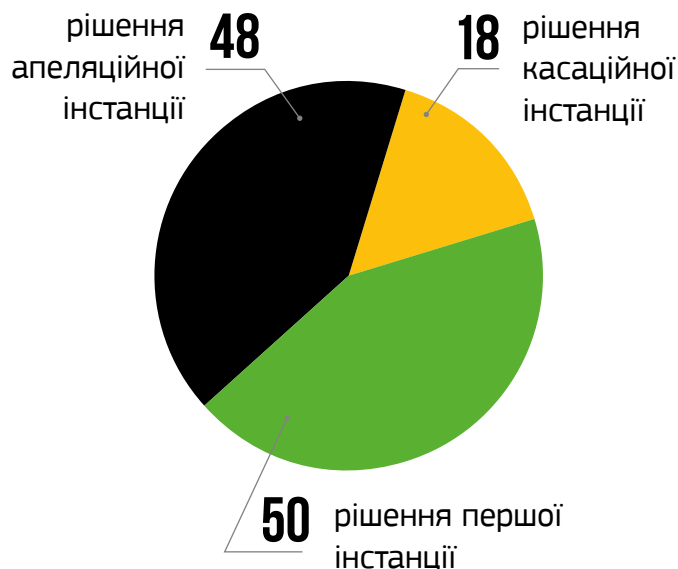
РІШЕННЯ В ЦИВІЛЬНИХ СПРАВАХ (ЗА ПОЗОВАМИ ФІЗИЧНИХ ОСІБ), З ЯКИХ

З усіх рішень приблизно 3/4 винесено на користь позивачів, 1/4 на користь відповідача, тобто Приват-банку

116

РІШЕНЬ В ГОСПОДАРСЬКИХ СПРАВАХ (ЗА ПОЗОВАМИ ЮРИДИЧНИХ ОСІБ), З ЯКИХ

Примітка: аналіз даних єдиного державного реєстру судових рішень України може бути не точним через різні алгоритми пошуку, тому фактична кількість судових справ може незначним чином відрізнятись від наведених даних

КРИМСЬКІ РАХУНКИ» ПБ В ЦИФРАХ

7 382 205 588, 98 ГРИВЕНЬ

Сума всіх коштів на депозитних та поточних рахунках фізичних та юридичних осіб, відкритих в кримських відділеннях ПБ станом на **30.05.2014**, грн. Рахунки в іноземних валютах переведені в гривню за курсом валют на **30.05.2014** року.

Джерело – лист ПБ від 01.02.2017 року, додаток 2

10 095 358 961, 00 ГРИВЕНЬ

Сума всіх коштів на депозитних та поточних рахунках фізичних осіб відкритих в кримських відділеннях ПБ станом на **05.04.2017**, грн. Рахунки в іноземних валютах переведені в гривню за курсом валют на **20.03.2017** року.

Джерело – лист ПБ від 05.04.2017 року, додаток 4

Примітка. суттєве збільшення суми коштів на рахунках в 2017 році порівняно з 2014 роком пояснюється процентами, нарахованими на депозитні кошти за цей період, а також різницею в курсах валют.

311 660

КІЛЬКІСТЬ ВКЛАДНИКІВ
ФІЗИЧНИХ ОСІБ

Джерело – лист ПБ від 05.04.2017 року, додаток 4

119 751

ФІЗИЧНИХ ОСІБ - ВКЛАДНИКІВ ПБ
ОТРИМАЛИ КОМПЕНСАЦІЮ СВОЇХ
ВТРАЧЕНИХ ВКЛАДІВ ЗА РАХУНОК
БЮДЖЕТУ РФ, ЗА ДАНИМИ ФЗВ

3 700 000 000 ГРИВЕНЬ

ПРИБЛИЗНА СУМА ВИПЛАТ КРИМСЬКИМ ВКЛАДНИКАМ ПБ
ЗА РАХУНОК БЮДЖЕТУ РФ, ЗА ДАНИМИ ФЗВ

Примітка. Інформація з оприлюдненої звітності ФЗВ станом на кінець 2016 року. В 2017-2020 роках виплати проводились в дуже маленьких обсягах.

21130

КІЛЬКІСТЬ ДІЮЧИХ ВИКОНАВЧИХ ПРОВАДЖЕНЬ, ЗА ЯКИМИ БОРЖНИКОМ Є ПБ,
ЩО ЗНАХОДЯТЬСЯ НА ВИКОНАННІ У ФЕДЕРАЛЬНІЙ СЛУЖБІ СУДОВИХ ПРИСТАВІВ. ЗА ЦИМИ
ПРОВАДЖЕННЯМИ ПІДЛЯГАЮТЬ СТЯГНЕННЮ СУМИ, ЩО РАНИШЕ БУЛИ ВИПЛАЧЕНІ КРИМСЬКИМ
ВКЛАДНИКАМ ПБ ЗА РАХУНОК БЮДЖЕТУ РФ ЧЕРЕЗ ФЗВ